

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Sussmann Mirjam, Sussmann Viktor rabbi leánya Lag-boajmerkor 1/2 óra-kor tartja esküvőjét a Kazinczy-templomban *Deutsch Akibával*, *Deutsch Mózes* szabadtéri főrabbi fiával.

Rewitz Ilonka Paks, Klein Jenő Szombathely jegyesek.

Eisenberger Sárkát Sátoraljaújhely, eljegyezte Glück Jenő Edeleny. M.k.é.h. Szender Janka Nagyszőlős, Farkas Arthur Makó jegyesek.

Reich Margitkát, Reich Salamon z. l. leányát Bpest, eljegyezte Blau I. Sándor Vásárosnamény.

Ózv. Elefánt Miklósné szül. Bolman Etelka Sárospatak-Cigánd és Kellner Mór Kisvárdai házasságot kötöttek.

Alt Hildának Kluger Manó urral való eljegyzéséhez szívélyesen gratulálunk.

Bpesti Orth. Izr. Leányegylet.

Brillánsékszerek olcsón, elsőrendű aranyárúknak, óráknak, nagy választékban. Streicher Béla, VI. Teréz-körút 31. Telefon: 310-879. Szombaton zárva.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárúknak legmegízhatóbb vétel és eladási forrása GESTETNER IMRE, Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszerterveződetag.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is.

BENŐSÜLÉSRE keresünk ügyes, szorgalmas, perfekt fakereskedőt, dunántúli detailüzlet vezetésére. Jelige: „Fiatal leány”.

CSERÉBE adnám leányomat Bpestre, csakis leányért orth. uricsaládhoz. Elsőrendű ellátással. Jelige: „Tiszparti városba.”

MEGÉLHETÉSSEL bíró 59 éves özvegy talmidchóhom elvenne chósev gyermektelen özvegyasszonyt vagy leányt 45-50-ig. Jelige: „Chósev”.

VALLÁSOS, megbízható szombattartó fiatalember bármely állást elvállalna Bpestben. Cím: Heisler Elemér, Dob-u. 14. fsz. 19.

BORKEZELÉSHEZ és palackozáshoz elhelyezkedne, külföldön hosszabb ideig dolgozott szakember. Cím válaszlappal a kiadóban.

NYOMDÁSZ gyakorlattal bíró szedő-, gépmester-gyorsajtókezelő, állást változtatna. Jelige: „Szakértő”.

VALLÁSOS uricsaládból származó jugoszláviai nagykereskedő hasonló családból nőülne. Leveleket „30.000” jelige alatt továbbít a kiadóhivatal.

Értesítjük t. vevőinket,

hogymég az alábbi
fajta húskonzervek
vannak raktáron,
melyek teljesen
fogyasztásra kész
állapotban vannak
és csupán
felmelegítendőek:

Borjusült
Borjupörkölt
Marhasült
Marhagulyás
Bécsi virsli (5 pár)
Töltöttpaprika
Májpástétom

Skrek Lipót

r. t.

orth. **כשר**
szalámi és
konzervgyár

Budapest VII. Dob-u. 27

Tel: 142-417, 145-370.

KERESTETIK *chazajr-bócher müflog, maszmid v'jóré, somájim*. Főrabbi, Hajdusámson.

UJHUTA klimatikus gyógyhely. (700 m.) Május 15-én megnyílik a Joli-villában az orth. kóser penzió. Kívánatra prospektus. Printz Lajos, Miskolc, Kazinczy-utca 6.

JÓ CSALÁDBÓL való 18 éves, négy középiskolát és kereskedelmi tanfolyamot végzett volt bócher, könyvelési gyakorlatnak elhelyezkedne, egy-két gyermek tanítását is elvállalja. Cím megtudható: Reich Bernátnál, Tokaj.

Jelígés hirdetések feladónak címét diszkrécióban tartjuk.

UJ ÖLTÖNYT jutányosan elkészít, ruhafordítást szakzerűen divatosan elvégez: Fischer Arthur okl. szabómeister, Bpest, Király-u. 29. II. 22. (Szombaton zárva)

KIADÓ két egymásba nyíló csinosan butorozott ujonnan festett és ciánózott erkélyes utcai szoba. Egyenként is. „Olcsó” jelige.

DRÓSEKAT németül ünnepélyes alkalma (barmiczóv, chaszene, próba és székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes bekládése ellenében, *psettlit külön díjazással*, diszkréció mellett szállít: *Braun Izráel rabbi, Bpest, Izabella-u. 36.*

25 ÉVES fiának, művelt, *ben-tajró*, jó iparral és jelentékeny saját megtakarított tőkével rendelkezik, megfelelő partit keresek. Jelige: „10-12.000”.

MÁTRAFÜRED legszebb helyén megnyílik az ismert *Mandl* orth. kóser penzió és étkezde, a strand közelében. Autóbusztól 1 perc a fenyvesben. Olcsó előszezon árak.

Jelígés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

KERESEK kisebb családomhoz megbízható, perfekt, vallásos szakácsnét, ki házvezetési teendőket is végzi. Cseléd van. Igénymegjelölés mellett eddigi működés közlendő. Schwarz József, Sárvár.

GABELLA- és mikvefűrdőjegyek pontos, megbízható füzet- és sorszámozással, 14-féle színű papíron, 100 lapos tömbökbe fűzve; anyakönyvi kivonatok, *keszűbek* finom fehér papíron nyomtatva kaphatók: Schwarz Lipót könyvnyomdájában, Kunszentmiklós, Pest m.

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készített hullámosított hajból; javítást, onkolórást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ

paróka-készítő és női fodrász,
Budapest, VI. Vasváry Pál-u. 4.

Felelős szerkesztő és kiadóhivatal: GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-96.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-255-08. Csekk száma: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Korein Dezső: A huszonnegyedik órában

Jobb későn, mint soha, mondja a régi magyar közmondás. A huszonnegyedik órában rántotta vissza az új kormány az országot az örvény szélére. Mert már ott állottunk! Hála az évek óta fűtött felekezeti- és osztályzatásnak, amit a politikai desperádók sátáni munkája mindig szélesebb talajba vetett, hogy azal megmérgezze ennek az amugy is sokat szenvedett országnak közvéleményét. Micsoda alpári hangnemben uszítottak ezek a zsidóság ellen! Külföldi propagandafüzetekből ellesett demagóg jelszavakkal bódították a műveletlen tömeget, diszkreditálni akartak mindenkit, aki az alkotmányos gondolat, a jog és igazság mellett foglalt állást.

Hogyan lehetett nálunk a büntetőtörvénykönyv szembevívorgásával ezt a lázító munkát évekig büntetlenül folytatni: mindenki előtt rejtelet marad. No, de most már ne rekrimináljunk és adjunk hálát a Gondviselésnek, hogy ha a huszonnegyedik órában is, de végre mégis kaptunk egy jó magyarokból álló kormányt, amely alaposan likvidálni óhajtja az élősködő szerencselovagok aknamunkáját és leszámol azokkal a kétes elemekkel, amelyek bolszevista módon már előre felosztották maguk között a hivatalokat, gyárüzemeket, üzleteket, mások becsületes munkával szerzett pozícióját és vagyonát. Elvégre ideig-óráig táncolhat valaki a fejetetején, de huzamosabban ezt nem lehet — mondta a jó öreg *Eötvös Károly*. Ez áll kétszeresen a nemzetre nézve is. Különösen a becsületes szentiszta magyarokra, akikre vonatkozik a költő szava: „a nagy világ e kívül nincsen számokra hely.” Itt áll a büszke, jólelkű magyar nemzet ezer év óta egyedül a világban, de mindig becsületben! Ezt a nagy erkölcsi tőkét nem szabad kockára tenni holmi politikai fantaszta és stréberek nemzetellenes felforgató törekvései miatt.

A tatárjárást és mohácsi vést kibirta az ország és utána ismét lábra állt, de a most készült hazaárulást oly pusztulás

követte volna, amelyből soha feltámadás nem lenne. Ezt jól tudják az ország jövőjéért komolyan aggódó becsületes politikusok és ezért álltak sarkukra, hogy megálljt kiáltssanak annak a kétes értékű, hazát áruló társaságnak, amely földalatti aknamunkával dolgozott eddig a haza romlásán. Reméljük, rátiporunk a hydra fejére és nem lehet tovább büntetlenül idegen eszméknek és külföldi irányításoknak propagandát csinálni. Az ellenzéki politikusokon kívül is még vannak szép számmal régi vágású politikusok, a *Jankovich Bélák*, *Hegedűs Lorántok*, *Balogh Jenők*, *Besseney Zénók* és *Zsitvay Tiborok*, a nagy *Apponyi* méltó fia és sokan mások, akik az utolsó órában emelték fel tiltakozó szavukat a nemzetbontó machinációk szigorú megfékezésére. És így sikerült a lagymatag kormány helyébe egy erősebb miniszterelnök vezetésével a belügyminisztert kapnunk, aki nemcsak elsőrendű jogász és közigazgatási szakember, hanem a dunántúli igazságszerető és keménykezü politikusok közül való. Reméljük, hogy a belügyminiszter úr a „felelőtlen elemek” dzsungeljében kemény kézzel fog alapos rendet teremteni.

Egyelőre azonban mi zsidók maradtunk szenvedő alanyai és áldozatai a múlt kormány gyengeségének, amely a feje fölé hagyta nőni a szélsőséges elemeket és engedett azok túlzott követeléseinek. Megkaptuk az ország erkölcsi és anyagi kárára az úgynevezett zsidótörvényt, amely a polgári jogegyenlőség valóságos arculapása és az ország zsidóságának egyötödét kenyértelessé teszi. Megkaptuk a rituális vágatás betiltásának rendelkezését, amely a vallásához hit zsidóság élelmézését nehezíti meg és belőlük vegetáriánusokat nevel; egyúttal súlyosan megrázkódtatta a zsidó hitközségek existenciális alapját; amellel mérhetetlen anyagi kárt okoz az ország állattenyésztésének illetve a vágómarhák áralakulásának is.

Hogy emellett külpolitikailag, különö-

sen a művelt nyugati demokratikus államokban hogyan fogják fel ezeket a legszerencsétlenebb időben inaugurált kormányintézkedéseket, abból is kitűnik, hogy a zsidótörvény javaslatának benyújtása után pengőnk külföldön lényeges veszteséget szenvedett, az új kormány óta azonban ismét felfelé tendál. Az eucharisztikus kongresszustól is igen sok bejelentett résztvevni akarót az utazástól visszatartott, mint ezt illetékes helyen szomorúan konstataálták. Sikertől tehát — ha átmenetileg is — a szélsőséges rendbontóknak, az országnak súlyos erkölcsi és anyagi kárt okozni, aminek kireparálása az új kormány első és legfontosabb feladata. Ha a jelek nem csalnak, sikerülni fog erélyes fellépéssel ennek a feladatnak megfelelni.

Azonban súlyos leltári hagyatékként átvette a régi kormánytól itt maradt zsidótörvényt, amelynek életbeléptetése és végrehajtási utasítása egyelőre még nincs napirenden. Ezt még be kell várunk. A törvényesen bevett felekezeti tükör vérgigé sőt szerencsétlen javaslatot tulajdonképpen tetszetős spanyolfalként tolták előre a szélsőségesek, amely mögött azonban egyéb, az egyetemes magyar nemzetre nézve még sokkal veszedelmesebb forradalmi célkitűzések húzódtak meg. Mindezt a huszonnegyedik órában fedezték fel az ország jövőjéért aggódó becsületes magyar államférfiak és a gyerme vezetési félretolásával helyet követeltek egy erélyes kormány részére, ami a legutolsó pillanatban sikerült is.

A hazai közvélemény megkönnyebbülten fellélekzett az őrségváltás hatása alatt. A nyomott idegekre az új kormányelnök és belügyminiszter határozott és férfias beköszöntő beszédei jótékony hatást gyakoroltak. Ez az őrségváltás volt az igazi májusi eső, amely az ország konszolidációját feltő becsületes polgárok millióira felekezeti különbség nélkül üdítően hatott és amely ha kissé későn is, de még a huszonnegyedik órában is jókor érezte áldásos hatását.

Az ausztriai zsidóság helyzetéhez

Londoni távirat szerint, egy a napokban ott megjelent adománykimutatás arról számol be, hogy az angol zsidók a szorongatott helyzetben levő osztrák zsidók részére eddig 126.000 fontot gyűjtöttek.

Utólag jelentik külföldi lapok: Egy S. A. osztag behatolt Bécsben az agg költő Richard Beer-Hoffmann lakásába. A marcona legények *Sau-jud*-nak neveztek a tiszteletreméltó férfit, akinél pénz után érdeklődtek. A költő felajánlotta nekik 200 schilling készpénzt azaz a megjegyzéssel, hogy *vegyék tudomásul, hogy büszke zsidóletére*. A lapok hozzáfűzik, hogy Beer-Hoffmann szerencsére nem lett letartóztatva és 200 schillingje is megmaradt.

A „Grazer Volksblatt” közli Ude ismert lelkész és egyetemi tanár tiltakozó szövegét az osztrák eseményekkel kapcsolatban. Ezt írja többek között: — *Hogy minékünk az igazság szempontjából minden üldözést más népekhez tartozók ellen is a legélesebben el kell ítélnünk, az világos. Csak árunk a német népek azzal, ha oly igazságtalanul járunk el a zsidókkal, vagy ha szívtelenül örvendzünk a nekik okozott bajokon. Minékünk németeknek is szem előtt kell tartanunk az Igét: Amit nem szeretnél, hogy veled megtegyék, ne kövesd el másval szemben sem... Aki ez ellen vét, az megbecsteleníti a német nevet és kárt okoz népének.*

London, május 16. A Daily Express írja, hogy

Rotschild Lajos bárót, akit az Anschluss után letartóztattak, szabadlábra helyezték.

Rotschild báró tegnap Párisba érkezett. A bécsi lapoknak tilos a hírt közölniük.

A londoni *Zsidó Sajtóiroda* jelentése szerint Bécsben segélybizottság működik a burgenlandi menekültek érdekében. Lakompakról egyedül mintegy 540 lélek van Bécsben. Kivándorlási lehetőségek szerzése céljából Türkel Dávid (Wien) a napokban Londonba érkezett, ahol ezirányban az Aguda exekutívájával tanácskozást folytat és rövidesen Amerikába utazik.

A burgenlandi orth. zsidók kivándorlási lehetősége ügyében egyébként behatóan tanácskoztak a héten Londonban Jacob Rosenheim Aguda-elnök az IKA elnökével Sir Goldschmidt, továbbá Lord Samuella.

Genfi jelentés szerint a népszövetségi tanács szombati záróülésében elhatározta a menekültek segélyezésére világszervezetet létesíteni.

A burgenlandi helyzet a mult hetihez képest nem változott.

*

Genf, május 18. A népszövetségnél elterjedt hírek szerint Roosevelt elnök kezdeményező lépéseket tesz a kivándorlásra kényszerülő zsidók elhelyezése és a már jelenleg fennálló, vagy a jövőben bekövetkező emigrációnak egyes országokra való elosztása kérdésében. Roosevelt elnök néhány nappal ezelőtt hosszabb kihallgatáson fogadta Stephen Whise newyorki liberális főrabbit s közölte vele, hogy szívesen látná, ha a világ zsidóságának választott képviselői Newyorkban kongresszusra gyűlnének össze. Stephen Whise — érintkezésbe lépve a különféle országokban működő szervezetekkel és az állandó zsidó világszövetséggel — közölte az elnökkel, hogy elfogadják a meghívást. Miután az elnök súlyt helyezett arra, hogy a kongresszuson az európai zsidóság delegátusai is

jelen legyenek, az amerikai kongresszus megszavazta az ehhez szükséges eszközöket is. A kongresszust szeptember elején fogják megtartani és azon 500 amerikai, 400 európai és 100 delegátus a világ többi részéből fog résztvenni.

Ezt megelőzően július 6-án a francia-svájci határ mentén, *Evian-les Bains*-ben ugyancsak Roosevelt kezdeményezésére összeül az emigráció első világkonferenciája. Ez a konferencia nem csupán a zsidóság kérdéseivel foglalkozik, de mert az utolsó években a zsidó emigráció is nagy mértéket öltött, az eviani konferencia eredményei már befolyást gyakorolhatnak az amerikai zsidó viággkongresszusra.

Az eviani konferencia olyan világszervezetet fog megteremteni, amely magában foglalja az 1938. végén felszámoló Nansen-hivatalt, a német emigráció számára kreált és Londonban dolgozó „magas kommisszáriátust”, amely utóbbi a legutóbbi népszövetségi határozat szerint kiterjesztette tevékenységét az osztrák menekültekre is. Az eviani konferencián harmincöt ország vett részt; egy egész sereg ország külügyminiszterével képviselteti magát.

A kongresszus főcélja, hogy a világ menekültjeinek külön népszövetségi üléselet biztosítson.

Ezenkívül az eviani kongresszus kérdést fog intézni a világ egyes országaihoz, hogy hány emigránsnak és mely emigráció tagjainak kíván menhelyet adni.

Ennek az adatgyűjtésnek alapján még a nyár folyamán Roosevelt elnök elő akarja készíteni iniciatíváját úgy az emigráció, mint a zsidóság elhelyezésének kérdésében, hogy azután a zsidó világszövetség ezzel már érdemben foglalkozhassék. Mindenesetre létrejön egy organizáció ezeknek a kérdéseknek állandó figyelemmel kísérése.

Említésre érdemes még az a másik konferencia is, amely *Atholl* hercegnő kezdeményezésére augusztusban ül össze Newyorkban. Ennek a konferenciának résztvevői között nem lesznek zsidók, de a konferencia célja az antiszemitizmus elleni küzdelem megszervezése a felvilágosítás eszközeivel.

Schuls-Tarasp

(Svájc) 1250 m. a tenger színe fölött. Gyógyfürdő a nap-magaslaton. Egyenértékű források és fürdők mint Karlsbadban és Marienbadban.

Hotel Viktória

elsőrendű, orth. כשר, mérsékelt árakkal. Prospektust küld: A. Kempler, Lugano (Schweiz)

Zsidótörvény és falusi zsidóság

Idestova két évtizede sorvad a falusi zsidóság és mi hiába várjuk, hogy kidörüljön felettünk a láthatár.

A zsidógyűlölet elvakítja az emberiséget, mert ha ez nem lenne, akkor bizony nem beszélne oly sokat a „zsidók térfoglalásáról” és meglátnák milyen a zsidósors 1938-ban.

Jöjjenek le az agitátor urak, nézzék meg egyszer a vidéki zsidó cifra nyomorúságát és azután szónokoljanak zsidó térhódításokról.

A helyzet az, hogy abban a faluban, ahol a béke éveiben 8-10 zsidó család is megtudott élni, ma már alig van *egymek* existenciája. De az is csak vegetálni tud, mert már rég megfosztott trafikjogától, vagy italmérsi engedélyétől. A termény-, tojás-, toll-, baromfi és marhakereskedésre a Futura, ill. a Szövetkezet tette rá a kezét és ha mégis akad falusi zsidó, aki az utóbbi kereskedelmi ágakkal foglalkozni akar, az tartozik minden cikkre külön-külön iparigazolványt váltani és a végén megroskad a sok adó terhe alatt. Ezért sorvad el a falu zsidó népe és ezért volt kénytelen otthagyni szülőfaluját, ahol esetleg a dédapja is ott élt, de kivették a szájából a falatot és így kényszeredetten bement lakni a városba, ott úgy ahogy a tánt eltengeti valahogyan életét.

Ez az igazság, képviselő urak! Így fest manapság a vidéki zsidóság sorsa. Hazánkban a falusi zsidó helyzete sokkal kedvezőtlenebb, mint — a rózsásnak szintén nem mondható — nemzsidó polgártársainké. Maholnap, uraim, önöknek kell majd leküldeni vidékre zsidót, hogy tovább tudják üzni antiszemita politikájukat, mert zsidómentes falu mellett, nem lesz kit ütni és nem lehet majd politizálni...

Jövedelmünknek 80%-át már elvesztettük. Hiába van vagyon, hogyha a vagyon nem mobil. Mert a nem mobil vagyon elértektelenedik. Abból nem lehet majd adót fizetni és kulturéletet folytatni, mert még fekete kenyérré sem fog telni. Az élet törvényét erőszakkal nem lehet megállítani, mert akkor megszűnik a vérkeringés és vérkeringés nélkül nincs élet.

Ha azt akarjuk, hogy az élet továbbra is rendes mederbe folyjon, úgy ahhoz nyugalom kell, uraim.

Kereskedelmet nem lehet 100 pengős inasfizetés mellett megtanulni, mert, ha valakinek 100 pengős inasfizetés járt, az bizony mint kereskedő elfogja várni, hogy minimálisan 500 pengős jövedelme legyen. Mi, vidéki kereskedők megelégszünk, ha tőkénk mellett 100—150 pengős havi jövedelmünk van és ezért reggel 5 órától este 8—9 óráig egyfolytában állunk az üzletben és várjuk a vevőt és kiszolgáljuk öt tisztességesen, fillérekért.

Ne az 1935. évi statisztikát méltóztatásuk alapul venni, hanem az 1937. évit és akkor megfogunk majd győződni a valóságról és így fogják megismerni az igazi és oly nagyon irigyelt zsidósorsot.

Már most tulajdonképpen mi is a mi nagy bűnünk, tisztelt urak? A világharuban átlag minden második zsidó családnak volt sebesültje, halottja. A kommunizmus 1919-i pusztításai után a kiszolidált helyzet helyreállításával hozzáfogunk a munkához és kivettük részünket az elpusztított ország talpraállításában. Újjelt nappalá téve dolgoztunk az ipar- és kereskedelem felvirágoztatására. Talán az a bűnünk, hogy hangyaszorgalommal dolgoztunk és a tőke bizalommal jött az országba?

Behozták a nagyállatok vágatásánál az előzetes kábítási kötelezettséget. Most nem arról óhajtok beszélni, milyen nagy kárt vall a hazai állattenyésztés ügye azáltal, hogy a rituális metszés sem képez kivételt, aminek folytán százazrek számára lehetelenné tették a marhahusfogyasztást. Ez óriási kiesést jelent és a józan logika után ítélve, előbb-utóbb befogják látni illetékes köreink a helyzetnek több okból való tartóhatatlanságát és vissza fogják vonni a felekezettünket bántó rendelkezést. Azon-

ban beszélnek magáról a kábítási rendszerről. Számításom szerint a kábításra szükség lesz az országban mintegy 2000 kábítógépre. Ezért kb. 400.000 pengőt kell majd fizetni a külföldnek. Vajjon nem volna helyesebb, tegyük föl, ezért a pénzért ezer hold földet vásárolni és ebből ezer szegény zsellér családnak 1—1 holdat ajándékozni? Vajjon az állatok elkábítása nagyobb humanitás?

Mi, kereskedők nem csinálunk felekezeti kérdést a kereskedelemről! Jómagam számos keresztény szülő gyermekét tanítottam ki a kereskedelemre és kitünően állják is meg a helyüket. Soha nem utasítottam vissza keresztény szülő gyermekét, szívesen láttam és becsültem kitanítottam mesterségre, mint saját gyermekemet kezeltem mindig. Keresztény vaskereskedőnél szereztem be szükségiletem 80%-át, viszont számtalan keresztény kereskedőtársam, zsidó nagykereskedővel vásárol leginkább. Ez így is van rendjén. Felekezeti alapon nem lehet kereskedelmet felvirágoztatni.

S ha felekezeti alapon fogjuk a polgárjogokat mérni, akkor — Iten ments — olyan lejtőre jutunk, ahol nincs megállás.

Ha az tehát az egyetlen bűnünk, hogy zsidók vagyunk, úgy büszkén vállaljuk a vádat. Büszkék vagyunk zsidóletünkre, mint anak a közösségnek tagjai, akik az iteni kimilyatkoztatás zászlóvivői. Zsidóságunkat nem hagyjuk cserben. *De magyarságunkat sem hagyjuk elvenni.* Mi magyar zsidók vagyunk, akiknek e hazában élnünk-halunk kell.

Csenger, 1938. május havában.

BERGER SAMUEL

hitk. elnök, törv. hat. biz. tag.

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brillians ékszereket, órákat

Heiden Leó
ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

Orth. כשר kakaó és csokoládé
a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaárak. Diabetikusok részére
„levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült,
és süteménygyára, Budapest, VII.,
Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

A „Hét Község” multijából

Még mindig borzasztó híreket hallunk a burgenlandi orthodox hitközségek soráról. Tagjainak egy része Bécs felé menekül, más részük máshol keres menedéket. Megismétlődik a történet, illetőleg másféle alakban megújul a régi zsidó góliusz, amennyiben 1670-ben a menekülés iránya ellentétes volt: a volt császárvárosból menekültek Nyugatmagyarországra. Így például a Hét Község egyike Boldogasszony (Frauenkirchen) az egyik bécsi menekültet R. Naftóli Hersch Auerbachot megválasztotta rabbinak. A boldogasszonyi temetőben meg is maradt még a sírköve, amelynek tanúsága szerint 1737-ben hunyt el. A hitközségnek virágzású korszaka ötven év múlva érte el csúcspontját és több évtizeden át tartott. 1790-ben tette át oda működési helyét R. Dóvid Deutschnak, az „Ajhel Dóvid” szerzője, akit úgy is hívtak R. Dóvid Kittsee, mert apja Köpcsényben működött rabbiként.

Köpcsény (Kittsee, zsargónul K'czéh) sose volt nagy hitközség és mindig szegény volt intézményekben. Ezért variálták a Tóra azon szavait „efesz koczhü szir'e, v'keulaj laj szir'e” tréfásan, hangzás szerint olyaténképpen: „K'czéht láthatod, de kilet nem fogsz látni”.

Tíz évi működés után R. Dóvid Deutsch eltávozott Dunaszerdahelyre, majd Vajúghelyen működött. Mestere: R. Jechezkél Landau prágai főrabbi a *Najdo Bij'hüdo* híres szerzője döntvénytárában sok levelet találunk öhozzá intézve, látjuk, hogy mestere rendkívül módon becsülte. Veje volt az *Imré És* szerzője, a híres ungvári főrabbi, a *Chaszam Szajfjér* művében is sok rezponzumot találunk az ő nevével kapcsolatban.

Rendkívül sok történetet beszélnek róla, amely mutatja puritán egyéniségét és nagy erkölcsi kvalitásait. Amidőn községében hitk. választás során jótékony-

sági előljáróul egy igen fukar embert választottak, rövid látogatást tett nála a lakásán s mikor távozott, kérte, hogy kísérelje el, mert még van vele beszélőnk. Az illető sűrűs ügyben. Az illető kikísérte fel-sőkabát nélkül, holott hideg volt. A rabbi beszéddel tartja emberünket, mindig messzebb és messzebb kerülnek a háztól, amikor már nagy távolságban voltak, a rabbi megkérdezi tőle, hogy talán fázik. A kérdezett bizony bevallotta, hogy nagyon is fázik és őszintén szólva nem is érti, miért hívta őt ki a rabbi ilyen megszire a házatól.

— *Eppen ez volt a célom — felelte R. Dóvid — hogy megmutassam magának, milyen rossz az, ha az ember fázik télen és nincs kabátja, vagy fája. Gondoljon erre és hogyha egy dűdörgő szegény embert lát, akkor legyen vele szemben ki-méletes és engedékeny.*

Ő maga a legnagyobb szerénységben élt, sőt kimondott szegénységben. Hiteles anekdóta a következő: Reb Dóvid meglátogatta Pozsonyban a Chaszam Szajfjért és ez neki szemrehányást tett, hogy kopott kabátban jár, amire azt mondta: „hisz van nekem még egy másik kabátom otthon.”

— *Hát akkor miért nem viseli azt? — kérde a pozsonyi gaon.*

— *Mert a másik még kopottabb ...*

✱

A XIX. század elején Boldogasszonyban találjuk R. Sólom Ullmann, aki igen éleselméjű tudós volt, rendkívül szerette a nyugalmat és irtózott minden izgalomtól. Egyideig Somogy megye főrabbija volt és ilyen minőségben be kellett járnia az egyes hitközségeket, holott akkoriban az utakat a Bakonyból előretörő rablók veszélyeztették. Ott is hagyta az állását és amikor megkérdezték, hogy miért tette ezt, azt felelte: én itt nem rabbi vagyok, hanem „pfärer” (ennek a szónak kettős jelentése van hangzás szerint, mint *Pfarrer* jelenti a katolikus papot, de jelenti mint „Fahrer” az ide-oda utazó embert is). Így került azután Boldogasszonyba. Nagy tisztelettel vették körül, de itt sem maradhatott nyugodtan, mert 1809-ben a napoleoni hadjáratok folyamán igen kellemetlen kalandban volt része. Egy izben éjjel után betört hozzá néhány francia katona, foglyul ej-

tették és arra kényszerítették, hogy tartson lépést velük, amikor ők ügető lovakon tettek meg az utat. A felesége fel-lármázta a község embereit, azok utána iramodtak a katonáknak és elérték őket az erdő mellett, ahol a vad katonák éppen arra készülődtek, hogy felakasszák a rabbit. Azt adták elő, hogy kémkedett, hogy az éj közepén kémjelzéseket adott le az ellenségnek. A megrémült hitközségi emberek könyörögni kezdtek a rabbi életéért a legényeknek, akik nagy kegyesen óriási váltáság fejében szabadon engedték a rabbit és miután megkapták a pénzt, természetesen markukba nevtettek, hisz az egész zsarolási célből megrendezett komédia volt. A rabbit ez az eset annyira megrendítette, hogy a szomszédos *Lakompak* (Lackenbach) meghívását elfogadta és otthagya Boldogasszonyt.

Fia a „*Jeriajz S'laajmaz*” szerzője Makón volt főrabbi és ennek fia pedig *Ullmann Izidor* volt, a nagyváradi hitközség nagyhírű elnöke és a magyar orthodoxia szervezete kiéptetésének egyik legnagyobb kiválósága.

✱

A negyvenes évek elején R. Jiczchok Aharon Landesberget választották meg boldogasszonyi főrabbinak, igen tekintélyes fizetéssel. Hetenként 17 forintot kapott, ami vásárlóértékben megfelelt legalább 170 pengőnek. (Landesberg 1853-ban nagyváradi főrabbi lett és az orthodoxia elismert gaonja volt, tanítványai közül nevezetes lett a későbbi mádi gaon, *Rabbi Mordecháj Léb Winkler*.)

Boldogasszonyban mindvégig az orthodoxia szelleme élt. Utóbbi időben elszegényedett, mert lakosainak nagyrésze nagyvárosokba vándorolt. És így annál súlyosabb esapást jelent a gyérszámú hívőkre az Anschluss politikája, amelynek értelmében a határszéleken nem tűrnek meg zsidót és ezt az elgondolást sajnos a legnagyobb kiméletlenséggel hajtják végre.

Farkasvölgyi

orth. kóser penzió a Svábhegy déli lejtőjén
Torhági-út 110. sz. Tel.: 165-275.
(59-es villamos). Minden szoba külön terrasszal, folyóvízzel. Elismert kitchő konyha, polgári árak.
Referencia: Gross J. József budai orth. főrabbi.

A miniszterelnök expozéjához

Darányi távozott, Imrédy kormánya bemutatkozott és ez a bemutatkozás általában megnyugtatólag hatott.

Akárhogy nem akarunk politizálni, akárhogy hitte régente az egyszerű zsidó polgár, hogy neki más teendője nincsen, mint becsületesen megkeresni kenyerét, eleget tenni a polgári kötelességeknek, az idő már megtanított bennünk arra, hogy helyzetünk, munkánk eredménye sokszor csak függvénye az uralkodó politikának. Különösen az utolsó két esztendő írta be felejthetetlenül és igazán nem kellemes emlékeket ébreszt az ő nevét a magyar zsidóság történetébe. Hónapokon keresztül éreztük már a lehetetlen lidércnyomást egész közéletünkben, mintha a zsolttáros szavai megvalósultak volna: „*Chevlé s'ajl sz'vovüni, kidmüni majksé móvesz* — az alvilág kötelei fenyegettek bennünket, a pusztulás csapdái leskelődtek ránk”, mint-hogyha társadalmi életünk eresztékei felmondták volna a szolgálatot, mintha lelkiállapotunkat visszatükröztette volna a Tóra fenyegető szava: „*Életed bizonytalanul függ majd előtted, nem hiszel az életedben, reggel mondd, vajha este volna, este mondd, vajha reggel volna.*” Ilyen fanyar körülmények között megváltásképp hatott reánk az új miniszterelnök szombati beköszöntő expozéjának első szava, amely arról szólt, hogy világosan akar beszélni. Már ez maga is nagy megkönnyebülést jelent, ha tudjuk, hogy hányadán vagyunk. És ebben a tekintetben nem szabad illúziókat táplálnunk. A miniszterelnök megállapította, hogy „az eddigi politikát folytatni fogja”. Az előbbi kormány törvényjavaslatait „teljes meggyőződéssel képviseli”. Ez azt jelenti, hogy a zsidó törvényjavaslatot valóságba akarja átvinni, az összes módosításokkal, amelyek között a legsúlyosabb az, hogy a 8. paragrafust úgy szövegezték meg, hogy új vállalatoknál a 80—20%-os arányt azokra is kiterjesztik, akik tiznél kevesebb alkalmazottal dolgoznak és így előállhat az az abszurd eset, hogy addig nem vehet föl egy ujonnam alakuló vállalat egy zsidó embert, amíg négy nemzsidót nem alkalmazott előtte.

Mindezekhez ragaszkodik az új kormány. Ez tehát nagyon lesújtó volna ráknézve. Ennek dacára az eddig oly hangosan uszító kormánylapok langyos és kényszeredett lelkesedéssel fogadják a miniszterelnök fellépését, sőt az ismert hétfői szélsőséges megfenyegeti a kormányt titokzatosan körülírt áradattal. Ennek az az oka, mert Imrédy miniszterelnök hadat üzent a földalatti szervezéseknek. Egészen megható, milyen meg-

értően és atyai szeretettel szólítja meg-térésre a rakoncátlanokodókat.

— Szeretném megrázni — mondta — annak a sok jó, becsületes magyar embernek a két vállát, hogy térjenek má-gukhoz ennek a maszlagnak bódulatá-ból, amely csak vést és romlást hozhat az országnak. Akik pedig ártatlanul talán, de ennek a hisztériának, bódulat-nak okozói, e helyről üzenem, vessenek számot önmagukkal, képességgel, ambiciókkal és annyiszor hangoztatott keresztény hitükkel. Állítsák be a maguk erejét a nemzet munkájába azon a hely-en, amely őket képességeiknél fogva megilleti. Törhetetlen hűség az államfő iránt, a törvények és az alkotmányos módszerek feltétlen tisztelete meg fogja hozni azt a szabadságot, amely minden állampolgárt megillet. (Viharos taps.) A lázadás és konok tagadás szellemével lepaktálni sohasem fogok, ezzel szemben csak a kiméletlen erély utját ismerem.

Mj minderre csak azt mondhatjuk, hogy szívünkhez szól mindez, mert ez visszatükrözteti a zsidóság felfogását a kormányzattal szembeni kötelességéről, mint ahogy ezt 2000 évvel ezelőtt megfor-mulázta az Atyák mondásaiban (Perek) *Rabbi Chanino* a helyettes főpap: „*Imádkozzál a kormányzat üdvéért, mert ha nem volna a tőle való félelem, az egyik ember a másikat élve bekapná.*” Sohasem értettük meg annyira a böcs szavak mélységét, mint a mai időben.

Szívünkől beszélt Imrédy Béla miniszterelnök, amikor azt mondta, hogy a nemzetet generációk egységének fogja fel és a jövőt nézi, a multnak tartozó tisztelettel.

— A jobboldali politika — folytatta — a nemzetet generációk egységének fogja fel, összekapcsolja a multat, je-

lent és a jövőt és célkitűzéseiben nem-csak a jelen szempontjait, hanem első-sorban a jövőt nézi a multnak tartozó tisztelettel. (Taps) A fejlődés igazi ut-jának az alkotmánytisztelő evolúciót te-kintem. Ez nem jelent maradáságot, mert ha valamelyik intézmény elvesztette élő erejét, azt emlékül tiszteletük továbbra is, de fentartanunk nem szabad.

Mi is ezt valljuk, hogy Magyarország a multban gyökerezik és a mult — a Kossuthok, a Deák Ferencék, a Széche-nyiek — szent hagyományában gyöke-rezve akarjuk látni felépítve a jövőt. És hogyha a miniszterelnök ezt jobbolda-li politikának nevezi, úgy ez bennünket nem érint kellemetlenül, mert nem a név fontos, hanem a tartalom. Egyéb-iránt a zsidó felfogás szerint a jobboldal jelenti a pozitív építőmunkát a másik oldal („*szitro achriño*”) pedig az ördögi rombolást és ez a „másik oldal” egye-síthet magában mindenféle oldalról jö-vő szélsőségeket.

Vallásos felfogásunk szempontjából nagy érdeklődéssel olvassuk azt, hogy a kormányelnök abból indul ki, hogy az ember testből és lélekből áll és azt hang-súlyozza, hogy a nemzet életében a lélek-nek kell dominálnak lennie. Ezt mondta ugyanis:

— A jobboldali szemlélet végül tudomásul veszi azt a kétségtelen tény-t, hogy az ember testből és lélekből áll. Így fogja fel a nemzetet és a társadal-mat is, mert azok felépítésében egy-aránt szerepet játszanak a fizikai és a lelki tényezők. Mindennek alapja a csalá-d, tehát minden jobboldali politika a család megerősödését tekintti elsőrendű feladatának. A jobboldali felfogás elismeri a tágabb családot is, a fajnak, mint történelmi tényezőnek a szerepét. De ennél sokkal fontosabb a lelki oldal, mert a nemzet életében is a léleknek kell uralkodnia.

Mi ugyan azt hisszük, hogy az állam-nak elsősorban az emberek „cselekedetei-vel” kell foglalkozni és nem kell vizsgál-ni az egyes emberek világszemléletét, hisz ezen a téren igazán klasszikus a zsi-dó bölcssek tanítása: „nem az elmélet a fontos, hanem a cselekedet”, de remél-jük, hogy a lelki mozzanat uralkodása azt jelenti, hogy nem a brutális erőszak és jogtiprás kapja meg az állam vagy a faj lelkiségének bélyegzőjét.

Szívől őhajtjuk, hogy a családról szóló enunciaciója valósággá váljon.

— Ha a sejt, a család beteg — mondta — beteg az egész nemzet. A gyermekál-dás visszaesése ellen csak drasztikus eszközökkel lehet harcolni, az örökös-édségi jog olyan szabályozásával, amely

Meinl kávészakálat

A BALATON MELLETT
Naponta friss kávét és
kávémert friss minőségűnként
rendel arcánkon
ALMADI, SIÓFOK, LELLE,
SZEMES ÉS KESZTHELYEN IS
BESZERELHETI.

Meinl Gyula
Kávébehozatéli r.t.

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB KÁVÉSZAKÁLÁTE.

Balatonfüred

egyetlen kóser vendéglője Dr. Ajtós-villában június 1-én megnyílik. Szíves pártfogást kér

ÖZV. POLLÁK DÁVIDNÉ

orth. kóser vendéglős

MEGLEPŐ UJTÁSI!

Piechnik és Mechtl

IV. Váci-utca 18.

A páróka már nem öregít, mert a legújabb modellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos eljárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártavékony széllel készítve.

ELEGÁNS!

FIATALOS!

tekintettel van az egyke vagy egyse rendszerre. De a családvédelem vissza fog tükröződni az adózási politikában is, amely tekintetbe fogja venni a gyermekek számát és előnyben részesíti a sokgyerekes családot.

Amit pedig az egyén és a közösség szabadságáról mond, az tiszta zsidó filozófia. Azt tanítja ugyanis R. Jehajsiá ben Lévi: „Tudd meg, hogy az igazi szabadság az i'teni két kótáblába van vésvé”,

(al tikro chórúsz eló chérúsz) azaz, szabadság azt jelenti, hogy engedelmeskedni kell a törvényeknek. A törvényalkotásnak természetesen olyan szellemnek kell lenni, mint amilyen szellemet áraszt magából az i'teni kinyilatkoztatás.

— Szabadság kifelé és szabadság befelé, — folytatta — de befelé csak addig, amíg a nemzet egységét és erejét nem veszélyezteti. Ha a kettő között elentét támad, nem a nemzet érdeke ez,

amelynek meg kell rövidülnie. Olyan időket élünk, amikor a közösség jogainak intézményes biztosítása érdekében az egyén jogaival szemben a közösség jogainak erősebb kidomborítására van szükség.

Boldog és erős ország lesz a mi hazánk, ha olyan szabadság és erkölcs fog benne uralkodni, amely megfelel a 3500 éves Tóra törvényeinek és az 1000 éves magyar alkotmányának!

Bölcseink példázataiból

— A folyó hetizsakaszhoz —

„V'laiz sajnü is ez amiszaj ... vaasziszem es' chükkajszáj ... — ne csalja meg egyik a másikat ... teljesítsétek parancsolataimat”. A heti szidra e két mondatát Rabbi Naftoli a „Ropsitz” következőképpen magyarázta: Ha az egyik nem fogja a másikat megcsalni, ha becsületes életmódot fogtok folytatni, ha az emberi erkölcs törvényeit megtartjátok, akkor egyszersmind megőrzitek az I'ten törvényeit és rendeleteit, mert a tisztesség az emberi jellem próbája. A tisztességes emberből könnyen lehet igazán vallásos zsidó. Ilyen értelemben magyarázta Reb Mendele a „Koczi”, Mislé (23.) eme szavait: „Emez k'néh v'al timkajr — igazságot szerezz és ne add el”, azaz, ne légy olyan, mint azok az emberek, akik szeretik az igazságot, de más részére, akik az igazság szöszólói, de csak más használatára. Ezekhez szól az Ige: „Szerezd meg az igazságot magadnak és ne add el,” ne ajánld csak másnak.

„V'chi jómüch ochichó ... imoch, v'hechzaktó baj — ha elszegényedik testvéred nálad, erősítsd meg.” A Midras szerint ez az Ige ugyanazt fejezi ki, mint a zsolttár: „Asré maszkil el dol — üdv annak, aki ésszerűen tekint a szegényre”. Rabbi Eliezer Fleckeles a híres prágai dájon a következőképpen magyarázta az összefüggést: Ebben a hetiszidrában szó van arról, hogy Erecz Jiszroelban minden hetedik évben ugaron kell hagyni az egész évre a földet. Eh-

hez igen nagy i'tenbízalomra van szükség. Azért írja is a Tóra: „Ha mondani fogod, mit eszünk a hetedik évben, hisz nem vetettünk és nem takarítottuk be termésünket, én elrendelem az áldásomat és a föld teremni fog három évre”. Mindezt vonatkozik arra, hogy az ember a saját dolgában legyen i'tenben bizakodó, de ha től kérnek valamit, ne küldje el az illető azzal, hogy majd megsegít az I'ten, hanem tettel is támogatni kell a szűkölködőt.

Fleckeles rabbi az akkori kor gúnyos értelmezése szerint „maszkil” alatt az aufkláristára, a hitetlenre célozt és ezért mondta: ha szegény jön hozzád, akkor légy hitetlen, azaz ne csak i'tenbízalommal lakasd jól, hanem kézzelfoghatóan is segíts rajta. És ezt mondja a Tóra is, ha elszegényedik testvéred, erősítsd meg.

„Al tikoch méitaj nesech ... v'chój ochichó imoch — ne végy tőle kamatot és uszorá! ... , hanem éljen a testvéred veled.” Ezt a mondatot a szent Alsech kommentátor a következő szatirikus magyarázattal világította meg: Tudvalevő, hogy annak, aki uszorára ad kölcsönt, minden nap igen hosszú, szeretné az időt minél jobban megrövidíteni, hogy megkaphassa már a kihitelezett pénz utáni kamatot; ezzel ellentétben az adósnak, a kiuzsorzócnak minden nap rövid és szeretné a napokat meghosszabbítani. Ezt a lélektani igazságot veszi alapul a Tóra, amikor azt mondja: „Ne végy sem kamatot, sem uszorát, akkor élni fog test-

véred veled”, azaz épp úgy fog élni, mint te, nem lesznek sem hosszabb, sem rövidebb napjai.

„V'is k' lu: jibje laj gajél, v'hiszigó jódaiz ... — ha valakinek nem lesz kiváltó rokona és keze szerzeményhez jut”. Egy tréfás magyarázó azt mondta, hogy a Tóra itt egy közismert tapasztalatot rögzít meg. Sokszor előfordul, hogy valakinek gazdag rokonai vannak és azt hiszi, hogy támaszkodhatik rájuk és így nem veti magát teljes erővel az életküdelemre. Arra is gondol, hogy öneki, a jómódu család tagjának nem illik akármilyen foglalkozás. És ennek mi a következménye? Ez az ember egész életében földhözragadt szegény marad. Az életben viszont azt is látjuk, hogy sokszor önjerejéből is felküzdje magát valaki. A Tóra tehát azt mondja az idézett verbelen: „Ha valakinek nem lesznek pénzadó rokonai, akkor keze szerzeményhez juthat”, mert nem támaszkodik rájuk, hanem saját erejére és szorgalmára ...

„Esz sabszajszáj tismajrü ümikódsi tiróiz — szombatjaimat tartásfók meg és szentélyemet tiszteljétek.” Előfordult egy vándor prédikátorral, hogy egy szombaton oly helyen volt, ahol nemcsak a mi-sebérach mondása alatt, hanem a Tóra-olvasás idején is roppant sok profán beszélgetést folytattak a hívők. Erre délután prédikációjában azt mondta:

— Most már értem, hogy miért hozza összefüggésbe a Tóra a szombat megőrzését és a szentélyeket a tisztelést. Mert mikor ér rá a zsidó ember kibeszélni magát alaposan? Szombati napokon a lajnolás alatt. Ezért mondja a Tóra: Őrizétek meg szombatjaimat, természetesen a legfontosab! a munkától való tartózkodás, de azért tiszteljétek meg szentélyemet azaz, hogy nem profanzsúljátok világi, anyagi, vagy haszontalan beszélgetésekkel ...

Görömböly-Tapolca

gyógyfürdön megnyílik júniusban a régi helyen ENGEL JENŐ orth. kóser étterme Miskolcra!

Hétfő este a Kazincy-templomban

Hétfőn estefelé a második séni-bójt alkalmából a budapesti Kazincy-templom megtelt lelki megerősödést kereső közönséggel. Olyan volt a hangulat, mint a tiz bünbánati napon szlichajsz alkalmából. Amikor pedig a mincha-ima végén felhangzott az — orsz. rabbikolégium által erre az alkalomra elrecitálni előírt — Ovinü Malkénü, a közönségen kifejezhetetlen megindultság vett erőt. Hogy is lehetett volna másképen? Egy-egy fohászbán fájdalmát és reményét juttatta kifejezésre az ájtatos kö-

zönség. Minden szóba bele vibrált a nehéz idők ébresztette sóhaj. „Atyánk, Királyunk! Távolíts el tőlünk minden lesujtó rendelkezést”. „Atyánk, Királyunk! Semmisítsd meg gyűlölkölk terveit”. „Atyánk, Királyunk! Sarjassz nekünk segítséget hamarosan”. „Atyánk, Királyunk! Hallgasd meg hangunkat, szánakozzál és könyörülj rajtunk” — mindez a mai időben különösen időszerű lett. Mindenki érezte ezt úgy egyénileg, mint a közösség tagja, az egész szent gyülekezetben.

Sussmann rabbi drósója

Ilyen áhitatos hangulat közepette lépett a szószékre Sussmann rabbi és frappáns módon hivatkozott a T'nach (Ezro 9.) egyik drámai jelenetére, amely arról szól, hogy a második szentély felépítésének előestéjén a zsidóság nagy nevelője Ezró miképpen gyűjtötte össze a bünbeesett népet és miképpen indítson bennünket javulásra és megtérésre. Amint ő maga is mondja:

„Uvminchasz hoerev kanti mitaniszi... voefreszoh chappaj el Hasém Elajkój, v'ajmro, Elajkáj bajsti v'nichlanti ... üvaavajnajszénü batannü ... b'jad malché hoarécaisz baherev ... üv'vajszesz pónim k'hajajm haze — és az esti imánál fölkeltem böjtölésből ... kiterjesztetem kezeimet i'tenemhez és szóltam: I'tenem, szegyenlem s pirulok felemelni arcomat Tehozád, mert a mi büneink fejünk fölött nőttek, a mi vétkeink fölérnek az egiekig ... és a mi büneink által adadtunk prédájává a kardnak, a fogságnak, a szégyennek ...”

Mindazok a szenvedések, amelyekről Ezró szól, a mai kor zsidóságát is érték széles e világon és így kötelességünk az ő nyomán és útmutatása szerint átérezni, hogy az Izráel közösségét sújtó csapás az Örökkévalótól eredő nevelési eszköz: vádat foglal magában az elkövetett bünökért, figyelmeztetést jelent a megtérésre és felhívást tartalmaz

Dr. Frenkel Bernát

vallástanár

ZSIDÓ NEVELŐINTÉZETE

Bpest, XIV., Szabó József-utca 14.
Üdülő: I., Béla király-út 34.
Telefon: 165-170.

INTERNATUS fiúknak és lányoknak
Leánytovábbképző 14 évesnél idősebbeknek. Korrepetáló tanfolyam, zene, nyelvek.

GYERMEK ÉS DIÁKÜDÜLŐ

A SVÁBBHEGYEN, 3000 négyszögletes PARKBAN. Külön gyermeksport! Felöltötteknek is. Prospektus díjtalan.

a javulásra, az erkölcsi megújulásra.

Igen, éreznünk kell azt, hogy „büneink fejünk fölött nőttek s vétkeink fölérnek az egiekig” és ezért is vezekeltünk, mondván: „Atyánk, Királyunk, vétkeztünk előtted!” Vezeklésünk jelül böjtöltünk a mai nap, de nem a böjt a lényeg, hanem az, hogy ez a vezeklés indítson bennünket javulásra, üsüvö-ra, bönbánatra hogy megszilárdítsa vallási életünk pillérjeit.

Az első ilyen pillér a Sabbosz szentése. Amit az u. n. zsidótörvény céloz, hogy zsidó embereket kitegyenek az állásukból, ez tulajdonképpen az elkövetett büneinknek megfelelő megtorlása. (Mido k'neged mido) Hányan áldozták fel gyermekeiknek a szombatját, hogy azok álláshoz jussanak és bekövetkezett a fordulat: őket áldozták föl azért, hogy mások kapjanak állást. Felhangzott a könyörgés: „Ovinü malkénü, chamajl olénü v'al ajtolénü v'tappénü — Atyánk Királyunk! könyörülj rajtunk és gyermekeinken”. A gyermekeinkre hivatkozunk. Ebben mélyseges emberi vonatkozás nyilatkozik meg. Eszünkbe juttatja azt a jelenetet, amelyet a Titanic nevű oceanjáró katasztrófájánál írtak annak idején a lapok. A mentőakció első sorban a gyermekeket, azután az asszonyokat akarta megmenteni, csak utána a férfiakat. Ebben a tülekedésben megjelent egy férfi egy kisgyerekekkel a karján a mentőcsónak előtt és könyörgött, hogy vegyék be őt is a kis gyermek kedvéért, akinek nincs anyja és ha csak a gyereket egyedül veszik be, akkor elpusztul, mert nincs, aki gondozza; be is vették az apát a gyermekével. Mi is azt kérjük i'tentől, hogy „könyörüljön rajtunk, gyermekeink kedvéért.” Erre azonban csak akkor van jogunk, ha lelki gondozásukat úgy végeztük el, ahogy ezt előírja nekünk a mi szent vallásunk ...

Vezeklésünk ráirányítja figyelmünket vallásunk második nagy oszlopára, a családi tisztaságra. A férjnek is ügyelni

kell, hogy a rituális fürdővel kapcsolatos szent előírások a legpontosabban betartassanak. S ha az egyke és az egyse erkölcselensége ellen már nem-zsidók is tiltakoznak, menyire kell nekünk átéreznünk a bün nagy horderejét. Ebbe a kategóriába tartozik a női erkölcsösség általában. Ma a női ez'niüsz, a szemérmességet, sajnos felváltotta a szemérmelenség, a közös strandolás, amely a Talmud idejében okul szolgáltatott az elválásra. (Gittin 90.)

Vezeklésünk irányítsa figyelmünket arra is, hogy mindennapi étkezésünknel a kasriszt szigoruan betartsuk!

Mai böjtnapunkon felhangzott az ősrégi ima: „Öseinktől öröklött hagyományunk, ima, megtérés, jótékonyosság elhárítják a veszedelem végzetét.” Mi megtettük azt, imádkoztunk, továbbá a böjtöléssel utját akarjuk egyengetni megtérésünknek, de nem szabad elfelejtenünk, hogy „jót kell gyakorolni” bajba jutott testvéreinkkel és habár a mi saját anyagi helyzetünk is megrosszabbodott, nem szabad elvonnunk magunkat a segítés kötelezettségétől. Ilyen értelemben kell megszívlelnünk hetizsakaszunk intését: „Ki jómüch ochichó ümötó jódaiz imoch — ha elszegényedik a testvéred veled”, ennek dacára „v'hechzaktó baj” — segíts rajta ...

Ebben az áhitatos hangulatban kell megemlékeznünk R. Wolf Pappenheimről, aki a mult héten hunyt el Bécsben, a világorthodoxia összes rétegeinek nagy fájdalmára. Kegyelettel emlékeznünk meg arról, hogy hosszú élete szentelve volt a zsidó vallásosság szent eszményeinek.

Vajha megértenők a mai nap tanulságát és megernők a mai napon elmondott ima meghallgatását: „J'hi rócaizn milfonecho sajmeá kajl bichajsz ... — I'tenünk, aki meghallgatod e felzokogó imát, — folyasd be könnyeinket az égi tömlőbe, óvj meg bennünket kegyetlen törvényektől, mert csak Hozzád emelkednek a mi szemeink” s hozd közel a megváltást napjainkban, Amen.

NISZEL

ORTH KÓSER

ÉTTEREM új helyisége
elegánsan, minden kényelemmel berendezve
Révay-ucca 14,

az Andrásy-úttal szemben.
Olcsó menürendszer.

Előfizetőknek nagy árengedmény.
Ebédnek házhoz szállítása.

Telefon: 124-061 és 129-601.

Ajánlok elsőrendü prima tartós szalámit

P 4.80, extra téli szalámit P 5.80, füstölt húst P 4.80, valamint mindenféle egyéb felvágottat legolcsóbb árban. Az árak frankó-frankó utánvét mellett.

BUCHINGER S. orth. כשר kolbászárüzeme

V Á C, GÖRGEI-U. 25.

Budapesti orthodox izraelita leányinternátus

Miniszterileg engedélyezett leánytovábbképző, vallásos zsidó nevelés, kereskedelmi képzés. Idegen nyelvek. Iparművészet. Általános művelődés.

Felvilágosítás: STERN MAGDA tanárnő, Bpest, VII. Damjanich-u. 18. V. em. 9.

Egy zsidó Anthaeus*

— Tárca —

Vannak-e Anthaeusok a zsidók közt? Reb Jékele Mechlovics Oroszország egyik városkájában tengette szegényes életét. Foltozó szabó volt, ilyesmi; szükös falat kenyerét becsületes munkával kereste; olyan kopékja még nem került a kezébe, amelyért ő meg nem dolgozott keményen. Mégis azt mondták róla is, mint a többi szegény zsidóról a városban, hogy: részeg, részeg, részeg vagy, pióca vagy; majd letépünk magunkról és vagy eltaposunk, vagy a pokolba kergetünk.

Különösen közvetlen szomszédja, Jeffrem városi irnok úr, aki a tagbaszakadt parasztközött is óriás volt, fenekedett rá gyűlölködő haraggal. Lakásának ablaka Reb Jékele udvarára szolgált; láthatta az irnok, mint izzad a zsidó a kenyéért, hogy csak más szegény zsidóknak dolgozik, paraszt át nem lépi küszöbét házszámra sem, tehát kölcsönt sem adhatott a parasztnak, mégis vérszopó piócaának szidta. „Erigy Palesztinába, ott uzsoráskodj, zsidó!” — ilyen megjegyzésekkel traktálta nap-nap után és mit tehetett Reb Jékele... hallgatott. Ő, az erőtlén, vézna kis zsidó és Jeffrem, a ki nem buzogány az ökle! Félt is tőle s ha csak messziről is látta, már remegés rázta meg a tagjait.

A többi zsidónak is a városban mind egyiknek volt egy-egy Jeffreme és este, ha a bész-hámdrosban elpanaszolták egymásnak a sorsukat, hogy tele van gyűlölettel a világ s hogy sanyargatják itt a városban a zsidókat, Reb Jékele minden alkalommal azt mondta:

— In Erec Jiszroél iz e zaj epez nis meglach.

Hogy Palesztinában lehetetlen az ilyesmi.

Erec Jiszroél: ez volt az ő álmainak álma. Ha ő odajuthatna, ott csendesen élhetne! Ott földet érez lába alatt a zsidó. Ott otthon van az üldözött zsidó; ott pinesenek kozákok, nincs kancsuka, nincs korbács, sem vérszomjas Jeffremek.

S mintha Jeffrem, az irnok, csak látta volna Reb Jékele álma, mert alig mult el nap, hogy meg nem marta komizkodó szavával. És aszerint, hogy józan volt-e vagy részeg volt, vagy azt mondta neki: — Erigy Palesztinába, ott uzsoráskodj, zsidó! vagy azt bőfögte feléje: — Palesztinába kívánkozol, zsidó? No de itt maradsz s addig el sem mégy, amíg agyon nem vertelek az öklémmel...

Reb Jékele ilyenkor egy egérlyukba is bujt volna, úgy félt attól a rabiátus embertől. S csak később, mikor engedett a

* Anthaeus alatt görög mithológiai óriást értenek, akit a földhöz vágta, az magától a Földtől mindig új erőre kapott.

félelemokozta nyomás és gondolkozási képessége felszabadult; mikor megint a munka mellett vagy a klauz-ban ült és üldözöttségére gondolt, a magáéra és más százezrek sorsára: csak felsóhajtott és meggyőződéssel mormolta:

— In Erec Jiszroél iz e zaj epez nis meglach...

Ez a gondolat kísértéte rideg napjain és hetein és hónapjain át. Ebben a gondolatban benne volt az ő álmainak álma; ha ő kijuthatna, ott csüdesen élhetne. Ott földet érez lába alatt a zsidó!

Egy délután nagy dolog történt. Jeffrem hazajött a kocsmából tökrészen és egyenesen öhozzá nyitott be.

— Te zsidó, te uzsorás, — kezdte — ma olvastam egy könyvet, melyben az van, hogy egy magamforma ember agyonvert egy öregasszonyt, mert uzsorás volt. Te sem érdemelsz más sorsot, te pióca, s én végéig veled, mint az asszonnyal végeztek.

Es már emelte is az öklét, hogy le-sujtszon Reb Jékele fejére; egy csapás azzal a buzogánnyal és a vézna kis embernek vége; szerencsére Jeffrem oly részeg volt, hogy a lendülettel, mellyel emelte az öklét, elvesztette az egyensúlyt és felbukott.

Reb Jékele nem tudta, az ajtón ugrott-e ki vagy az ablakon; mikor kiért az utcára, csak szaladt és ha zsidóval találkozott, ha mással, fájdalommal is, dühvel is, panaszkodva is, vádolva is, igazságkeresően is, sirva is csak ezt harsogtatóan ráordított:

— In Erec Jiszroél iz e zaj epez nis meglach!

Ebben benne volt minden, ami csordultig megtöltötte a lelkét.

Gyermektelen özvegy volt, nem is ment vissza a házába és néhány hét múlva elhagyta a várost is. Ez is segítette valamivel, az is, egy-egy vagyonsabb rokona sem vonta meg tőle a támogatást és Reb Jékele Mechlovics végre elmegett oda, ahol földet érez lába alatt a zsidó.

Szerencsésen Jaffába érkezett és innen

Fűzőt készít
legszebb kivitelben és jutányosan
STERNNÉ Sip-u. 6.11.1.
Lift. Telefon 135-460

Butor, új és használt,
hálóok, ebédliok, modern kombinált és uri szobák nagy választékban, olcsón.
Részlete is. Vétel, csere, eladás.
EISNER JENŐ
VI. Király-u. 86, Vörösmarty-u. oldal.
Telefon: 128-255. (Szombaton zárva.)

Jeruzsálemig gyalog ment. Mehetett volna kocsin is, mert volt pénze, de Reb Jékele Mechlovics gyalog ment, hadd érezze minden lépésével a szent földet. Milyen gyönyörűség volt nemcsak a léleknek, de még félretaposott cipője talpának is, hogy ő most itt, ezen a földön jár.

Egyedül ment, kíséző nélkül, de Reb Jékele Mechlovics nem félt. Oroszországban bizony, ha csak egy közeli faluba kellett mennie, az életveszély aggodalma kísértéte; itt bátran ment előre, itt nem félt. Hiszen Erec Jiszroélben van, ő, aki Jiszroélhez tartozik. Arabok jöttek utána, el is hagyták, arabokkal találkozott többször is, mindegyiknél hosszúcsövű puska volt, mégis bátran ment előre, nem félt. Hiszen Erec Jiszroélban van, nem Oroszországban, a cárnak a földjén!

Mikor Jeruzsálembe érkezett, megállás nélkül csak tovább ment. Fel a Nyugati Fal felé, hogy ott leboruljon és hálaát adjon az Istennek, hogy kiharozta őt az ellenség földjéről és szerencsésen idehozta, a szabadság megszentelt földjére.

Hát, ahogy kődobásnyira volt csak, a komoran emelkedő szent faltól, egy Jeffrem állta el az útját. Nem éppen az a bizonyos Jeffrem, akitől ő oly sokat szenvedett s aki kicsi hija, hogy életét nem vette, de ez is csak olyan volt, mint az otthoni. Ölnyi magas óhitű orosz pap; ennek is acél volt az ökle és gyűlölettel izzó a két szeme.

Megösmehette benne a pap az Oroszországból idekerült zsidót és azt hitte a pap, hogy ő most otthon van, az embertelen erőszakoskodás földjén, mert fenyegetően ráordított:

— Takarodj. Horrd el magad innen, ha mondom, mert összetöröm a csontjaidat, te zsidó!

Csak ketten voltak ott a szűk úton, az óriás termetű orosz pap és a vézna Reb Jékele Mechlovics. Mégsem félt, mégsem ijedt meg Reb Jékele. Otthon Oroszországban kővé dermedt volna, vagy kirázta volna a sápasztó hideg, itt a szemébe nézett a papnak és jól megmarkolta a botját, mellyel idáig jött.

— En mondom, — sivitott rá — hogy takarodj s ha még egy szót szólsz, akkor meglátod, hogy mit kapsz.

Az imponáló bátorság volt-e, ami némává tette a papot, vagy érezte-e igazságát a zsidónak, hogy itthon van, az övé ez az ősi föld, maga pedig csak idegen, csak jövevény: megjuhászkozva és szó nélkül tovább ment.

Reb Jékele Mechlovics pedig fölfelé az ellenkező irányba s ahogy lépést tett lépés után, nem is csodálkozott saját magán, hogy ő így tett. Magától értetődőnek találta.

Anthaeus lába földet ért s ez visszadadta az elgyengültnek az erőt.

CSERMELY GYULA.

A püspök titka

Elbeszélés a XVI. századból. Irta: Guttman József (Torna) 1

Speien nagy zsidó hitközségében, az 1526. év Soviájsz ünnepének első napján nagy riadalom támadt a gettó uccáin. Férfiak, nők futkostak ide-oda és kétségbeesetten kezüket tördelve siránkoztak. Fényes nappal, midőn a zsidók a templomban gyülekezve, éppen az Akdomajsz himnuszát recitálták, rontott be hirtelen a női templomba a dúsgazdag Reb Dóvid zsidó cselédleánya és jajgatva kiabálta:

— Asszonyom! A kis Majsle hirtelen eltűnt!

Reb Dóvid felesége helyéről felugorva kirohant a templomból és őt követték a többi asszonyok is. A nagy tumultusnak zaja a férfitemplomba is eljutott és Reb Dóvid az esetről értesülvén, többekkel kisetett a templomból a gyermek keresésére.

Chave, a szegény cselédleány, annyira megijedt, hogy percekig tartott, amíg magához tért és elbeszélte a következőket.

— A gyermekkel — úgymond — sétálni indult a templom felé, hogy az imádkozás végét bevárva, a 4 éves Majslet átadja az apjának, aki magával vitte volna őt a hegyre, hová régi szokás szerint Soviájsz első napján, az imádkozás után felszoktak menni. Utközben találkozott egy barátjával, akivel beszédbe elegyedett és nem vette észre, amint a gyermek, kezét elengedve, eltávozott tőle. Csak később, midőn a beszélgetést befejezték, vette észre, hogy a gyermek nincs már mellette. Mivel egy nagy kert előtt álltak, azt hitte, hogy Majsle oda ment, tehát az egész kertet átkutatták, de Majsle nyomtalanul eltűnt, senki sem látta őt...

A gyermek eltűnéséről csakhamar értesült az egész hitközség és a gettó uccái megelénkülvén, lázas izgalommal hiába keresték az eltűnt gyermeket, akinek teljesen nyoma veszett.

Az egyedüli nyom volt, hogy a szerencsétlenség idejében láttak egy fedett batárt a zsidó uccán áthaladni..., mely halvány balsejtelmekre engedett következtetni... Ugyanakkor volt a keresztények pünkösdeje is. Reb Dóvid nagyon jól tudta, hogy a gyermekről csak a püspök útján szerezhet valami hírt, mivel a gyermeket az ő számítása szerint a papok vagy azok megbízottjai rabolhatták el... Tehát a püspöknek tudni kell róla... De ma oly nagy ünnep van, hogy egy zsidónak lehetetlen bejutni hozzá. Reb Dóvid megkísérelt bejutni a polgármesterhez, kivel üzleti összeköttetésben szokott állni, de az ünnepre hivatkozva nem akarta őt fogadni. Reb Dóvid kétségbeesve szalagált egyik helyről a másikra, az egész hitközség óriási részvételt volt iránta és segítségére sietett. Az asszonyok Reb Dóvid házában gyülekeztek és vigasztalták a szerencsétlen anyát. Még az öreg rabbi is oda sietett és rábeszélte őt, hogy csak a püspökhöz forduljon. Reb Dóvid követte a tanácsot és elment a püspökhöz, akit jól ismert, tudta hogy nem ellensége a zsidóknak és fogadni fogja. Mindez azonban hiábavaló volt, mert a püspöki titkár, nagy antiszemita lévén, ridegen elutasította őt. Nem maradt más hátra, mint várni ünnep utánig.

Pünkösöd után azután sikerült Reb Dóvidnak a püspök elé jutni és elbeszélni neki az esetet. A püspök a fejét csóválta, mert — úgymond — neki nincs tudomása erről, mivel ha a gyermeket tényleg a papok rabolták volna el, azok idegenek lehetnek, az ő papjai nem tesznek ilyesmit, mert ezt ő szigorúan megtiltotta. Ezért tehát semmit sem tehet, sőt nagyon bosszantja a dolog, hogy idegen papok az ő területén köveszenek el ilyesmit. Kéri a zsidóságot, nyomozzanak utána és ha valamely nyomra bukkannak, értesítsék őt és akkor írni fog az ottani püspököknek, adja vissza a gyermeket, mert az ő városában, az ő beleegyezése nélkül nem szabad ilyesmit megtenni.

Elszorult szívvel távozott Reb Dóvid a püspöktől. Nagyon jól ismerte őt, tudta, hogy igazat mond, de hát hogyan lehet megtudni, milyen papok voltak azok és melyik püspök körébe tartoznak? Hasonló választ kapott a polgármestertől is, aki szintén megígérte, ha kitudódik az eset, szigorúan fog eljárni a rablókkal szemben. Nem segített tehát semmi siránkozás és panasza, szegény szülőknek bele kellett törődni, hogy ez bizonyára az Eg rendeltetése volt.

Németország egyik városkájában élt egy öreg szajfer. Nagyon vallásos ember volt, híres írásáról, mely legszebb volt akkoriban. Az általa írott Mezüzo, Tefilin és Megilonak híre volt az egész országban, de Széfer-Tóvát nem akart írni, mert nem tartotta magát erre méltónak. Megelégedett tehát a kevesebb felelősséggel járó rituálékkal, a Mezüzo és Tefilin írásával, melyből nagyon szükösen tartotta fenn magát, de nem zúgolódott, mert tudta, hogy ez bölcséink kívánsága volt, hogy a szajfer szegény maradjon, nehogy eldobja magától szent hitvatását... Az egész országban, sőt ennek határán túl is ismerték a szajfert, de különösen az általa írt Mezüzónak támadt nagy híre, azt regélték róla, hogy azok különös miszticizmussal bírnak: az a ház, melyen ilyen Mezüzo van, minden bajtól, tűz, víz és rablótól meg van őrizve. Az ilyen Mezüzo nagy értékkel bírt, nagy árat fizettek érte és azok, akik kereskedtek vele, sok pénzt kerestek, míg a szajfernek alig volt megélhetése belőle. Mindez azonban nem bántotta őt, sőt örült neki, hogy másoknak szerez megélhetést.

A Mezüzo híre eljutott az ország nagy püspöke füléhez. A püspök ifjú korában tanult héberül, ismerte a Tnachit és a gembrét és járatos volt a zsidó vallás törvényeiben. Annak dacára, hogy katolikus pap volt, az beszéltek, hogy sok zsidó törvényt megtart és Jomkipur napján is böjtöl... Abban a városban élt egy nagy Gaon, aki a világi ismeretekben jártas volt és a püspök nagyon szeretett vele elbeszélgetni. A Gaon ezáltal gyakran megfordult a püspöknél és sok szivessége volt általa.

Midőn aztán a püspök értesült a szajferről és a Mezüzéről, megkérdezte a Gaont, mi a véleménye róla, mire a Gaon minderről referált neki és megerősítette a Mezüzenek tulajdonított csodáit. A püspököt élénken érdekelte a dolog és elhatározta, hogy megszerzi magának a Mezüzét és dolgozó szobájában fogja azt elhelyezni. Előtte persze maga is nevésgesnek tartotta a dolgot, mint püspök egy mezüzével a szobában... Mert ha még Jajmkipur napján böjtöl, arról senkinek sincs tudomása, de egy Mezüze, egy nyilvános zsidó jelvény, amit mindenki észre fog venni... Ha megkérdezik őt e miatt, mit felelhet erre? Talán titkos zsidónak fogják meg tartani, ami nemcsak az állásába kerülhet, de életébe is és még máglyára vitetik... Megkísérelte tehát elúzni fejéből eme gondolatot, minthogy katolikus püspök léte nem szükséges a Mezüzére, mert az ő szent képei nagyon is elegendők megőrzésére. Egy kis ideig sikerült is neki gondolatait elúzni, de aztán ismét kezdte foglalkoztatni a Mezüze, sőt elhatárolódott rajta a gondolat, hogy valami nagy veszély fenyegeti, titokzatos ellenségei üldözik, akiktől csak a Mezüze védheti meg őt... De hát mi is lehet, ha észre is veszik a Mezüzét? — nyugtatta meg önmagát. Kivel törődik ő? Hiszen ő egy püspök, olyan hatalommal, akár egy király. Ki merészelne vele kikezdeni? De különben sem muszáj neki a Mezüzét a dolgozó szobájában elhelyezni, hol sok idegen fordul meg, lehet az az ő hálószobájában is, ahol csak a szolgálja szokott megfordulni, aki észre sem fogja venni és ha igen, majd kimagyarázza neki... De elhelyezheti azt ő úgyszólván, hogy senki észre ne vegye: hálószoba ajtajának mindkét oldalán két egyenlő szekrénykét készített, köröskörül díszítve virágokkal és annak jobb oldalán lesz elrejtve a Mezüzo.

Ezután végre megérelt benne a gondolat, miszerint kérni fogja a Gaont a Mezüzet megszerezni. És ha a Gaon talán kineveti őt ezért, mitsem törődik vele, csupán kérni fogja őt, tartsa a dolgot titokban...

Mióta a püspök a Mezüzo megszerzésének gondolatával foglalkozott, csupán azon aggályok merültek fel előtte, mit szólnak majd hozzá a többi papok. Azzal azonban, hogy a Gaon nehézségeket gördítsen, nem is számolt.

(Folyt. köv.)

HIREK

NAPTÁR

Sabbosz B'har, Ijor 20, IV. Perék

Gyertyagyújtás (Bpest) : 7.05

שנה kimenetele „ : 8.10

קורן זמן קריאה שמע (Bpest) : 7.—

Tisztelettel felkérjük mélyen tisztelt olvasóinkat, szíveskedjenek az esedékes előfizetési díjat azonnal beküldeni, hogy a lap szétküldésében ne álljon be fennakadás.

— **A sajtófőnök kitüntetése.** A kormányzó a Magyar Érdemrend középkeresztjével tüntette ki Rákóczy Imre miniszteri tanácsost, a miniszterelnöki sajtótisztály vezetőjét. Ez a magas kitüntetés elismerése azoknak az érdemeknek, melyeket Rákóczy Imre, mint előkelő köztisztviselő eddig is szerzett, de nyomtatékosan kihangsúlyozza azt a munkát is, amelyet a sajtótisztály vezetője, mint a magyar sajtó főnöke végez. Tisztelőinek nagy tábortáborát bizonyára örömmel tölti el ez a kitüntetés, mint megbecsülése az ő mindig kiváló munkásságának és uri egyéniségének.

— **Vandál pusztítás a sajtószentpéteri temetőben.** Felháborítóan kegyeletsértő merényletet követtek el eddig még ismeretlen tettesek a sajtószentpéteri zsidó temető ellen, a szombatról vasárnapra virradó éjszaka. Mindenekelőtt a kerítést törték be a tettesek és így hatoltak be a sírkertbe, ahol páratlan kegyeletsértő pusztítást vittek véghez. Több sírnak a hantját is feldúlták, az emlékköveket pedig részben kidöntötték, részben összetörték. A kegyeletsértő eset felekezeti és társadalmi különbség nélkül felháborította Sajtószentpéter egész társadalmát, amely most nagy figyelemmel várja, hogy az erélyesen megindult

csendőri nyomozás kézrekerítse a tetteseket.

— **Miniszter mazkírál.** Április 29-i számunkban megemlékeztünk Leslie Hore Belisha angol zsidó hadügyminiszterrel és olaszországi tárgyalásairól. Ezzel kapcsolatban a zsidó világlapok regisztrálják, hogy Peszach utolsó napján, amikor a legfontosabb tárgyalása volt Mussolinivel, elnézését kérte, hogy egy időre fel kell függesznie a tárgyalásokat, mert neki mazkírhoz kell menni a nagy római zsinagógába. Így is történt. Elment a templomba, hogy atyja emlékére elmondja az imát. Természetesen ez óriási feltűnést keltett Olaszországban, sőt Angliában is. S aki ismeri az angolok vallásosságát, ez csak emeli a miniszter népszerűségét. Hála az Örökkévalónak, nem mindenütt vannak olyan viszonyok, mint Berlinben és Bécsben, ahol nincsen kegyelem zsidó számára, mégha oly tehetséges és nagykonceptiójú is mint Hore Belisha.

— **Ingyenes héber nyelvtanfolyam.** A köv. sorokat vettük: „Mindazok számára, akik szeretnének héberül megtanulni, de akár héber tanító, akár megfelelő tankönyv hiányában nem áll módjukban hozzáfogni, egy levelező táv-tanfolyamot rendezünk, melyben az egyes tanórák anyagát utasításokkal, magyarázatokkal, feladatokkal, a kiejtés és hangsúlyozás világos megjelölésével és az előző leckékben közölt feladatok megoldási módjával, sokszorosítva postán küldjük a tanulni akaróknak. A tanfolyam hat hónapig tart és 50 leckében kb. 2500—3000 megválogatott szót dolgoz fel. A június hó elején kezdődő tanfolyam teljesen ingyenes, mindössze a minimális sokszorosítási díjat és nyomtatvány postaportót kell megtéríteni, amely leckénként nem jelent többet 13 filléernél. Cím: Mannheim Mór és Grosz Ernő héber nyelvtanár, Debrecen, Simonffy-u. 51.”

Elegáns kosztümöt, kabátot

készíték mérték szerint férfimunkával, kétszer próbálva 26 P-ért; ruhát 12 P-től; vászonkosztüm 18 P. (Szombaton zárva.)

EXCELSIOR nőruha-szalón, Petőfi Sándor-u. 5.

PARÓKA

különlegességek

Modern és tartós kivitel

Tartós ondolálások, alakítások

Olcsó árak

ALTSCHÜLER

BUDAPEST, VII. CSÁNYI UCCA 12

(Királyucca sarok)

Telefon: 1-310-79

— **Munkácsi jesivatanítványok szövetsége.** Szívon 2-án lesz a megdicsőült munkácsi gaon első Jahrzeitja. Ebből az alkalomból értesítettnek a volt tanítványok, hogy az emléknep előestéjén kezd este Munkácson nagygyűlés lesz, melyen megalapítják a főrabbi z.c.l. volt tanítványainak szövetségét és megalkotják az ezzel kapcsolatban szükséges szabályzatokat. A tanítványok felkérésnek minél számosabban megjelenni és az alakuló gyűlésen való részvételi szándékukat *Nyilvános Rabbiskola, Mukacevo*, címre bejelenteni.

— **Palesztina lakossága.** A palesztinai kormány most tette közzé a Szentföld statisztikai adatait. Ezek szerint 1937. dec. 31-én Palesztina lakossága 1,335.241 személyt tett ki, köztük 395.835 zsidó.

— **„Szináj”.** Megjelent a Tiferesz Bachurim *Szináj* c. folyóiratának Ijor havi száma változatos tartalommal. (Megyjegyezzük, hogy az „Israelit”-ből citált tanulmány a kínai zsidókról megjelent már a *Zsidó Ujság* 1937. október 5-i számában.) Az igen izlősen kiállított folyóirat egy évre P 1.50-ért megrendelhető a Tiferesz Bachurim-nál, Bpest, Kazinczy-u. 27. (Csekkszám 757)

— **A bpesti orth. leányegyletben** (Dob-utca 35. II.) f. hó 21-én szombaton 1/4-kor Schlesinger Samuné tart előadást.

— **A Róma-Berlin tengelyről** sok szó esik mostanában, amióta Hitler Rómában volt. Ezzel kapcsolatban egy külföldi politikus, aki most tért vissza Rómából, egyik cikkében afölött elmélkedik, vajjon mennyit ér és meddig fog tartani a Róma-Berlin tengely...? Persze sok lelkes fekete-, vagy barnainges véli, — írja — hogy a tengely örök. Rómában egyébként a gondolat mindig az örökkévalóság felé tekint, mert az összes még élő emlékművek, éppúgy mint a romok és császári sírok, mindegyik a maga módján az örökkévalóságról beszél. Az árus, aki tegnap megállított a római állomáson apró medáliákkal, amelyek egyik oldalán a római farkas, a másikon a kampsókereszt szerepel, más véleményen van ezzel szemben. Azt kiáltja az utasoknak, érmecskéit ajánlván: „Axa Roma Berlino una lira...” („Róma-Berlin tengely, egy lira.”)

Berkovits Livia

nőruha szalonját V. Erzsébet-tér 8. alól, VI. Teréz-körút 25. sz. alá helyezte át.

Urleányokat szabni-varrni tanít jutányosan. (Telefon: 311-573.)

HEIDEN JENŐ

OPTIKA—FOTÓ

Budapest, VII., Király-utca 21. szám.

Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

— **Az e heti „ségi”-napot** is mély áhitattal ülték meg az egész országban, az országos rabbibizottságunk felhívása értelmében. Amint halljuk, néhol számos egyébként vallástalan ember is bőjtölt; ennek természetesen csak akkor van értelme, ha ebből kifolyólag az eddigi vallástalan életmód megváltoztatása következik...

— **Uj zsidó tőzsdetanácsos.** A budapesti áru- és értéktőzsde május 19-én csütörtökön tartott rendes évi közgyűlésén a megüresedett öt tőzsdetanácsosi hely egyikét *Manovill* Alfrédrel töltötték be. Az új tőzsdetanácsost közgazdasági kiválóságáért I. Ferenc József kitüntette a királyi tanácsosi címmel, ezenkívül még számos egyéb magas kitüntetésben részesült. *Manovill* Alfréd kivételes egyénisége jelentős értékgyarapodást jelent a tőzsdetanács számára.

— **A „Tél Talpijajs”** legújabb száma a munkácsi főrabbi z. c. l. közeli Jahrzeitjára tekintettel több figyelemreméltó közleményt tartalmaz a gaontól. (Megrendelhető: Welcz Izrael rabbinál, VII, Kertész-utca 27.)

— **A szovjet poklából.** A londoni zsidó sajtóiroda jelenti Tel-Avivból: „Ide érkezett jelentések szerint újból feléledt a rabbik és vallásos zsidók üldözése egész Oroszországban. Számos rabbit börtönbe vetettek és száműztek. A lojevi rebbet, *Tverszky* rabbit Kiebben letartóztatták, sorsáról tragikus hírek keringenek... Hír szerint a moszkvai városi rabbi is letartóztatásban van, a kajdanowi rebbet 8 évre ítélték. Odesszából számüzetésbe küldték *Doliczky* ismert vallásos zsidó vezérférfiut. Az Ukrajnában letartóztattak számos lubawitschi chászidot, akiket azzal vádolnak, hogy ellenforradalmi levelezésben állnak a Lengyelországban tartózkodó rebbejükkel.”

— **Az alef-bész melamed.** Az újságok jelentése szerint a hercegprímás e héten egy tanítógyűlésen beszédet mondott, amelyben megállapította, hogy a tanító működése még fontosabb, mint az egyetemi tanároké és nehezebb az elemi iskolában tanítani, mint az egyetemen. A legalsóbbfokú iskolai oktatásnak eme nagyraértékelése eszünkbe juttatja azt a kis történetet, amelyet az *Emesz L'jakajv* szerzőjéről, *Rabbi Jákajv Jiszroel*-ről beszélnek. Ha szülővárosába érkezett, akkor első látogatása alef-bész tanítójának szült. Egyszer nem volt ideje meglátogatni ismerőseit, sem azt a melamedjét, aki gemórra tanította, de alef-bész melamedjét felkereste és amikor megkérdezték, hogy miért teszi ezt, azt felelte: „amit mestereimtől tanultam, az az idők folyamán módosult nálam, hozzátanultam, másképpen látom a dolgot, az egyetlen, aki arra tanított, ami nem változott, ez az én első tanítóm, mert az alef-bész ugyanaz, amit fiatal koromban megtanultam nála.”

— **A tűznek nem szabad kialudni.** Egy vidéki községből írják nekünk: Nálunk jótékony asszonyok buzgólkodása következtében volt egy „hachnoszasz kaio” csoport, amely állandóan pénzt gyűjtött, tagokat is szerzett és hogyha egy hitközségbeli leány menyasszony lett, hozzá segítettek a férjhezmenéshez. Egy szomszéd községben összeállt egynéhány szociális érzésű ember és „gemülisz cheszted” csoportba tömörültek, amely apró (természetesen kamatmentes) kölcsönöket adott. Most azután beállott a hirtelen változás. Addig mondták a képviselőházban, hogy a zsidók szabotálnak, hogy a mi hitközségünkben is, meg a szomszédban is, tényleg szabotálják a — legfontosabb jótékonyasági akciókat. Talán üdvös volna, ha a főtisztelendő rabbi urak figyelmeztetnék a híveket arra, hogy bármilyen rosszak is a viszonyok, vannak bizonyos elengedhetetlen kötelességek a közösséggel szemben: ilyenek a hitközségi intézmények fenntartása és ilyen az említett és hasonló célokért ala-

kult tömörülések alimentálása és támogatása. Ez is olyan, mint az oltáron levő tűz „és tomid tükad al hamizbeach”, melynek nem szabad kialudnia. (Sussmann rabbi úr szónokolt ez irányban a héten. — Szerk.)

— **Vendégszónoklat.** Pollák Emánuel szerencsi főrabbi mult szombaton Kisvárdán tartózkodott. A főrabbi és hitközség elöljáróság felkérésére fulmináns erejű drósót tartott.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P)

Weiss Judith Bpest-Szered és *Rebenwurz Leó* Budapest jegyesek. (M.k.é.h.)

Halpert Jolánka Makó, *Blonder Béla* okl. rabbi Szarvas jegyesek.

Gombó Regina Makó, *Márkus József* Nógrádbercel jegyesek.

Müller Rózsa Sátoraljaújhely-Kisvárdá, *Raus Áron* Rohod jegyesek.

Finom gyapju-taliskok, bőrdíszkötésű imakönyvek, machzorok, héber irodalmi könyvek stb. legolcsóbban beszerezhetők *Márkus Lajosnál, Bonyhádon*.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegízhatóbb vétel és eladási forrása GESTETTNER IMRE, Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszerkészítéstag.

Brilliansékszerek olcsón, elsőrendű aranyárú, órák, nagy választékban. Streicher Béla, VI., Teréz-körút 31. Telefon: 310-879. Szombaton zárva.

Tátralomnic! ארטה לencz-penzió! כשר

(Goldperger-villa.) Modernül berendezett szobák, fényes fekvés egy nagy park közepén. Egyenes kilátás a fogaskerekű-vasút tengerszem-állomására. Ia. ellátás és kiszolgálás. Szolid árak. Elő-utószézonban ármérséklés. Megnyílik június elején. Prospektust küld: *A. Lencz, Kezmarok*.

BECKERT HUGÓ parókakészítő specialista

Speciális kivitel! **VII. DOB-UTCA 27** Speciális kivitel!
Elegáns paróka fejhez simuló hártávékony széffel, csakis valódi prima hullámos hajból készítve.

Dr. Glück Piroška internátusa

Ungváron (Uzhorod) Hincicky Mihály utca 5.

Polg. gimn. és kereskedelmi iskolai tanulók részére. Vallásérkölcös nevelés, szigorú felügyelet. Idegen nyelvek és zene oktatás. Nagyobb leányoknak továbbképzés. *Orth. kóser konyha. Mérsékelt árak.*

Jul. és augusztus hónapokban *gyermeküdülés Bártfa fürdő*. Fenyőerdő, strand. Angol, francia német és cseh nyelvkurzusokkal egybekötve.

Nemzetközi versenyen díjat nyert
PARÓKÁINK
társaságban is sikert aratnak, mert
OLCSÓK, SZÉPEK, KÖNNYŰK
— Mérték szerint készülnek —

Q U I N T
hölgyfodrász
VII., RÁKÓCZI-U 40.
(Corvinnal szemben)
Telefon: 131-035.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-
keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb
hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre
küldendő be; lehet 10 filléres levélb-
lyegekben is.

ÜGYES kézeleányt varráshoz azonnalra
felveszek. Dohány-u. 28, II. 20. Lép-
csóház.

GYERMEKKERTÉSZNÖT felveszek
gyermekeimhez, június 1-re. Karcag
Márkus, Bpest, Telemi-tér 3.

KÖZÉPKORU orth. hölgyet keresek
háztartás vezetésére. Cseléd van. Katz
Mór, Baja, Szt. István-tér 3.

MÁTRAFÜREDEN a közismert orth.
kóser MANDL-PENZIÓ a strand és
autóbusz közelében megnyit.

16 ÉVES félárva, vallásos jólelkű fiú,
tanulónak ajánlkozok kereskedő vagy
iparos családnak. Jelige: „Szorgalmas”

VILNAI saszt jó állapotban, veszek. Je-
lige: „Armegejelöléssel”.

**Jeligés hirdetések feladónak címét
diszkrécióban tartjuk.**

HIRDETÉSEKÉRT *kaszi* szempon-
tjából nem vállal felelősséget a szerk.
TANITÓJELÖLT elmenne nyárra kor-
repetitornak ellátásért és csekély fize-
tésért. Farkas Ernő, Bpest, Rökk Szil-
árd-utca 26.

KERESEK megbízható intelligens val-
lások gyermekisasszonyt, ki már volt
állásban és háztartásban is segítke-
zik. Krausz Simonné, Bonyhád.

CSINOS tiszta, különbejárattú szoba egy
úr részére teljes ellátással vagy anél-
kül szigorúan orth. családnál azonnal
kiadó. Grosz B-né, Eötvös-u. 19.

SZOMBATTARTÓ megélhetéssel bíró
intelligens egyénhez férjhezmenne
csinos, szolid 25 éves leány. Jelige:
„Komoly”.

BIZTOS exisztenciával bíró 55 éves öz-
vegy *bentajro* elvenne 45 év körüli jó-
megjelenésű özvegyasszonyt. Jelige:
„Chasidiz”.

KERESEK fűszer-egros és detail üzle-
tem részére szorgalmas, szombattartó
segédet. Jelige: „Teljesen megbízható”.

MELYIK Balatonkőnyéken vagy ma-
gaslati helyen, esetleg annak közelé-
ben lakó orth. család küldendő fiú-
vagy leánygyermekét 6-8 heti üdü-
lésre tiszparti nagyközségbe olymó-
don, hogy ugyanazon időre e célból
fiamat látna vendégül. „Csere” jelige.

27 ÉVES jelesen érettségizett fiatallem-
ber vagyok, szüleimnek egyetlen tá-
masza, betegen, szegénységre ide ke-
rültem. Felépülesemhez még egy hó-
napig itt kellene maradnom, melynek
100 P költségéhez kérem a könyörüle-
tes hitelevélre kegyes hozzájárulá-
sát. Steinitz Sándor, Mátraháza, Sza-
natorium III. 311.

Értesítjük t. vevőinket,

hogy füstölthus,
szalámi és
kolbászáruink
naponta frissen
készülnek és
üzleteinkben,
valamint viszont-
eladóinknál
zavartalanul
beszerezhetők.

Konzerv készítmé-
nyeink az ország
minden csemege-
és élelmiszer-
üzletében kaphatók

Virstli konzerveink
2- és 4 páros
csomagolásban
kaphatók

REBENWURZL Rt
orth. כשר
szalámi és
konzervgyár

Budapest, Kazinczy-u. 41

Telefon: 144-945.

Sürgőnycim:

„Bószor“, Budapest.

UJHUTA klimatikus gyógyhely. (700
m.) Május 15-én megnyitlik a Joli-vil-
lában az orth. kóser penzió. Kívánatra
prospektus. Printz Lajos, Miskolc, Ka-
zinczy-utca 6.

ÁLLÁSBAN levő özvegy fiatal talmid-
chóchom feleségül venne készpénzzel
vagy üzlettel rendelkező vallásos, csi-
nos özveggyet vagy leányt 26-32-ig.
Jelige: „Jómegjelenésű”.

KIADÓ két egymásba nyíló csinosan
butorozott ujonnan festett és cíano-
zott erkélyes utcai szoba. Egyenként
is. „Olesó” jelige.

MÁTRAFÜREDEN megnyit a közis-
mert orth. kóser *Klein-penzió*. Folyó-
vizes szobák, olesó előszezon árak. So-
vüajszra elfogad előjegyzéseket.

PÉKSEGÉD jó családból, szorgalmas,
fiatal, szombattartó, azonnalra állást
keres. Jelige: „Ügyes”.

**Jeligés levelek továbbításához 20
filléres bélyeg mellékelendő.**

CSERÉBE adnám leányomat Bpestre,
csakis leányért orth. uricsaládnak. El-
sőrendű ellátással. Jelige: „Tiszparti
városba.”

VAGYONNAL és tőkés certifikáttal
rendelkező 24 éves talmidchóchom és
művelt kereskedő részére hozzáillő val-
lások szép, fiatal urileány kerestetik.
Jelige: „Rendes.”

HÁZTARTÁSOM vezetésére szorgalmas
vallások nőt keresek. Jel. „Orthodox”.

SZÜLŐK FIGYELMÉBE! Küldje gyer-
mekét kíséret nélkül a kitűnő subalpini
levegőjű *Mátrafüredre* az orth. kóser
Klein-penzióba, ahol külön modern, fol-
lyóvizes, fürdőszobás villában lesznek
elhelyezve, orvosi felügyelet mellett.

ZÜGLIGETBEN (Szarvasnál) autóbusz,
villamos mellett, kertes modern villá-
ban Ia. orth. ellátás. Nyaralásra elő-
jegyzés. Arnyas-út 10. Tel.: 164-838.

VIDÉKI orth. uricsalád elvállalna ne-
hány nyaraló vendéget gyönyörű
nagy kertes kastélyban. „Hernád
partján” jelige.

GABELLA- és mikvefürdőjegyek pontos,
megbízható füzet. és sorszámozással,
14-féle színű papíron, 100 lapos töm-
bökbe fűzve; anyakönyvi kivonatok,
keszűbek finom fehér papíron nyomtat-
va kaphatók: Schwarcz Lipót könyv-
nyomdájában, Kunszentmiklós, Pest m.

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készit hullám-
ostott hajból; javítást, ondolást olcsón
vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókaakészítő és női fodrász,
Budapest, VI. Vasváry Pál-u. 4.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14
Telefon: 1-111-06.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót לייב

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Tehát a felsőház is elfogadta...

A zsidójavaslat a felsőházban is keresz-
tülment. Bár ez a legutóbbi pár napban
már előrelátható volt, mégis meglepés-
ként hatott a felsőház egyöntetű állásfog-
lalása, hiszen *Rassay* Károly kitűnő kép-
viselőházi beszédében még annak a re-
ményének adhatott kifejezést, hogy a fel-
sőház a zsidójavaslat visszautasításával
fogja létjogosultságát bizonyítani... Cso-
dálatos módra a felsőházi tagok sorában
nem nyilvánult meg a méltán elvárt ér-
deklődés a zsidójavaslatot tárgyaló keddi
ülés iránt. Amikor pedig szavazásra ke-
rült a sor mindössze negyvenen voltak je-
len. A katolikus klérus tagjai közül egyet-
lenegy sem tartózkodott az ülésteremben,
nem voltak ott a királyi hercegek sem.
Lőw Imánuel látva a helyzetet, beszéde
után szintén eltávozott.

Tagadhatatlan, hogy a zsidótörvény
részét az ország keresztény jellegén és
megváltoztatja a magyar törvényhozásnak
1848. óta folytatott irányát. Nem is-
meri el, hogy a kitért zsidó, keresztény és
érvényteleníti a zsidóság egyenjogúságát,
amely törvénybe van iktatva. Éppen ez-
ért fel lehetett volna tételezni, hogy ke-
resztény szempontból és jogi tekintetben
heves harc indul meg ellene a felsőház-
ban, a papság és a konzervatív felsőbb
réteg testületeiben. Ezzel szemben a bi-
zottsági tárgyaláson a keresztény főpapok
meglepő enyhén tiltakoztak az ellen,
hogy a törvény nem ismeri el az 1919.
után kitért kereszténységét és határidő-
üzletet köt a különféle kategóriájú mesü-
medokkal. A hercegprímás felebaráti sze-
retetről beszélt, amellyel igazán nem
egyeztethető össze annyi ártatlan ember-
nek állásból való kidobása és magyarítani
kezde a felebaráti szeretet egyes fázisait,
de a fejtegetés végeredményben ellenke-
zett a felebaráti szeretetnek egyedül igaz-
ságos és mai napig is érvényes megállapí-
tásával, amelyet *Hillel* ezekbe a szavakba
öltött: „Amit magadnak nem kívánsz, azt
ne tedd másnak.”

A csanádmezei püspök élénken rávi-
lágtott arra az igazságtalanságra, amely a

kenyerüktől megfosztott zsidó embereket
éri, de ebből az alkalomból egészen egy-
oldaluan a mai állapotokért a „háború
előtti szabadságkörülményes, radikális gondol-
kodású zsidóságot” teszi felelőssé. Ez
meg azután igazán furcsa, hogy egy mos-
tani 20 éves zsidó fiatalember ne kap-
hasson állást azért, mert 25 évvel ezelőtt
egyes zsidók, akik már akkor ki voltak
keresztelvek — tehát a mostani tör-
vény szerint asszimilált magyaroknak szá-
mítanak — nem fejtették ki hazafias te-
vékenységét. Hisz ez a felfogás az erő-
szakoskodásnak igazolása akar lenni és
rendkívül hasonlít a farkas filozófiájára,
aki felelősségre vonja az egy hetes bá-
rányt, azért, mert két hónappal ezelőtt
egy birkanóját zavarossá tette a vizet,
amelyből ő azután ivott. Mit tehet tehát a
mai zsidó fiatalember azért, amit szüle-
tése előtt írtak, szónokoltak, agitáltak
egyes u. n. zsidó körök, akik az ő társad-
almi körétől teljesen idegenek voltak?

Egészen evoldulauk és elfogultak a
felsőházi vita első szónokának báró *Pró-
nay* Györgynek egyes kijelentései. „Ennek
a törvénynek — mondta többek között —
mementónak kell lenni, okulásul kell
szolgálni a zsidóság számára. Meggyőző-
désem, hogy a nemzeti szellemmel átba-
tott magyar zsidóság kiközösíti magából
a nemzetietlen szellemet képviselő és pro-
pagáló zsidókat.” Nem tudjuk, kik ezek
a nemzetietlen zsidók és ez az érvelés
nem a realitásokon nyugszik, hanem csak
célzatos feltevéseken.

Reális meglátáson épül fel *Láng* Lajos
felsőházi beszéde, amely hangsúlyozta,
hogy jogfosztás történt, kidomborította a
jogfosztások veszedelmes voltát, mert
ezen az úton nincs megállás, megállapí-
totta, hogy a törvényjavaslat tulajdonké-
ppen prémiumot tűz ki a kitérésre. Minden
gondolkodó ember szívéből beszélt, ami-
kor megállapítja:

— Ha el lehet venni ma valakinek az
állását, ami az illető vagyona, kártalanítás
nélkül, akkor holnap el lehet venni vala-
kinek a házát, a birtokát is kártalanítás

nélkül. Ha felállítunk ilyen precedenst,
meg lehet állani a lejtőn? A demagógiát
meg lehet szüntetni, de a demagógiával
kiegyezni százalékos arányban nem lehet.

— Ez a javaslat különbséget tesz asszi-
milált és nem asszimilált zsidók között.
Hiába él itt *Goldberger* Leó családja 300
év óta, hiába alapított 150 évvel ezelőtt
gyárat: aki 20 évvel ezelőtt vándorolt be
és ugyanakkor kikeresztelkedett, az a be-
csületes magyar! *Kán* Béla jó magyar volt
tehát, mert kellő időben keresztelkedett
ki, de én nem lehetek jó magyar, pedig
már 200 évvel ezelőtt is itt élt a családom.

Láng Lajos azt a kérdést is pedzi, vaj-
jon nem lett volna-e jobb a bevándorlás
terminusa szerint intézni az arányszámot
és megállapítani azt, hogy magyaroknak az
számát, akinek őse 1848-ban itt élt már.
Mi ehhez hozzáfűzzük: az 1848.-i szüle-
tési dátumot igenis ismerv gyanánt kell
tekinteni, de természetesen nemcsak a
zsidóknál, hanem mindenkinél ebben az
országban és akkor kiderülne, hogy a
leghangoskodóbb bonboldogítók, fajvé-
dők, 80 százalékosok ősei 1848-ban még
nem laktak Magyarországon.

Foglalkoznunk kell még *Ravasz* László
református püspök köv. kijelentésével:

— Mondja valaki, hogy nem magyar
a zsidó, joggal elő fogják hozni a negy-
vennyolcas honvédeket, hősi halottaikat,
a lövészárkokban megmútatott bajtársi
érvületet és bátorságot. Nem ver gyökeret
a zsidó? Meg lehet mutatni a Tisza-Duna-
közén száz meg kétszáz esztendősi zsidó-
vallású földbirtokosokat, akiknek a ma-
gyar föld csakugyan egész világuk és er-
kölcsei létüknek az alapja, amelyhez hűek
és amelyet szolgáltak. — Magyar a zsidó?
Ulj be egy Nyíregyházára menő harmad-
osztályú kupéba, amelyben hatvan-hetven
hervnyósapkás, szakállas zsidó szájában
habzik a jiddis. Kérdezd: ez a magyar?
Ez Árpád népe?

Ugyanilyen tenorban beszélt azután a
vita végén *Mikecz* igazságügyminiszter,
mondván: Tény, hogy van teljesen asszi-